

DE GESCHIEDENIS
DER
EERSTE MENSCHEN.

'S-GRAVENHAGE,
H. C. VOORHOEVE JZN.
1888.

DE GESCHIEDENIS

DER

EERSTE MENSCHEN.

~~~~~  
MET VIJF PLAATJES.  
~~~~~

~~~~~
's-GRAVENHAGE,
H. C. VOORHOEVE JZN.
1888.

De Geschiedenis der Eerste Menschen.

De Eerste Week.

Voordat ik u de geschiedenis der eerste menschen ga vertellen, lieve vriendjes! moet ik u het een en ander mededeelen over de eerste week, die er op deze aarde geweest is. Dat is al heel, heel lang geleden. Het was voordat er steden en dorpen en huizen en tenten waren, en voordat er iemand geboren was om die te maken en te bewonen. Die eerste week was de week, waarin de wereld aanving; toen de zon begon te schijnen en de maan en de sterren; toen de boomen begonnen te groeien, de vogels te vliegen, de visschen te zwemmen en de dieren des velds te grazen, en toen de mensch geschapen werd.

Gij begrijpt wel, dat niemand anders dan God zelf ons kan mededeelen, wat er in die eerste week gebeurd is. De mensch werd eerst geschapen, toen al het andere gereed was. Als de Heere God het ons dus niet had medegedeeld, zouden wij er niets van weten. Daarom zegt de Apostel: „Door het geloof verstaan wij, dat de werelden door het woord Gods zijn toebereid, zoodat hetgeen men ziet niet geworden is uit hetgeen zichtbaar is.” (Hebr. XI : 3.) Wat is de Heere God goed geweest, dat Hij ons heeft medegedeeld, wat Hij gedaan heeft!

Het eerste vers van den Bijbel luidt: „*In den beginne schiep God den hemel en de aarde.*” Hoe veel tijd er daarna verlopen is, eer de eerste week begon, en hoe lang de aarde gebleven is in den toestand, die in het tweede vers beschreven wordt, weten wij niet. God heeft niet goed gevonden ons dit mede te deelen. Wel heeft Hij ons medegedeeld, wat er gebeurde, toen de aarde woest en ledig was, en er duisternis was op den afgrond. Toen zweefde de Geest Gods op de wateren, om leven te wekken en orde te scheppen; en de eerste week begon.

Op den eersten dag maakte God het licht. „En God zeide: Daar zij licht! en daar werd licht.” Zoolang er enkel duisternis op de aarde heerschte, kon er niets groeien en leven. Zonder licht geen leven. Zoo is het in het rijk der natuur, en zoo is het ook in het rijk der genade. Luistert maar naar de woorden van den Apostel: „Want God, die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, Hij is het, die geschreven heeft in onze harten tot den lichtglans van de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus.” (2 Kor. IV : 6.) De Heere Jezus was het licht der wereld; en een ieder, die in Hem gelooft, is uit de macht der duisternis verlost, en overgezet in het Koninkrijk van den Zoon van Gods liefde, waar het eeuwige licht schijnt. Heeft dit licht reeds in uwe harten geschenen, lieve vriendjes?

Op den tweeden dag, op Maandag, werd het uitspannel gemaakt, de atmosfeer, waarin wij leven, waardoor de wateren, die boven, van de wateren, die beneden zijn, gescheiden werden. Dit uitspannel noemde God hemel.

Op den derden dag werden de wateren tot zeeën vergaderd, waardoor het droge land te voorschijn kwam; en terstond begonnen er grasscheutjes op te schieten, en planten en boomen verrezen, een elk met zijn vrucht en zijn zaad.

Toen nu de Heere God de wateren met zijn vuist gemeten, en de aarde met een groen tapeet overdekt had, stelde Hij op den vierden dag de zon tot licht des daags, en de maan en de sterren tot lichten van den nacht. Hierdoor ontstonden dag en nacht, en dagen, maanden en jaren.

Een deel van de schepping was nu voltooid. De boomen, de planten, de bloemen, het gras — dat alles stond in al zijn pracht te prijken; maar er waren nog geen levende wezens. Die kwamen er op den vijfden dag. Een gewemel van levende zielen kwam in de wateren, en de lucht vulde zich met alle soorten van vogels en insekten. De groote walvisschen, de behemoth en de leviathan (het nijlpaard en de krokodil) waarvan wij de prachtige beschrijving in het boek Job lezen, zoowel als het kleinste vischje ontstond op het woord van Gods almacht. En de stoute adelaar doorkliefde de lucht, terwijl de schoone vlinder van de ééne bloem naar de andere fladderde.

Maar er moesten nog andere levende wezens verschijnen. Op den zesden dag schiep God de viervoetige en kruipende dieren der aarde. Daar kwam de brullende leeuw en het brieschende paard en de loeiende os. Daar verscheen de slang en de hagedis en al wat kruipt op de aarde. Overal was nu leven en beweging. In de lucht en

in het water, op het veld en in het woud verkondigden tal van levende wezens de almacht van den Schepper.

Doch te midden dier schoone schepping ontbrak nog altijd een heer en meester, een bestuurder en leidsman. Zou de groote Schepper dien vergeten? Neen. Op den zesden dag, toen al het andere voltooid was, formeerde God den mensch naar zijn beeld, naar zijne gelijkenis — man en vrouw schiep Hij ze. En God zegende hen, en zeide tot hen: „Weest vruchtbaar, en vermenigvuldigt, en vervult de aarde, en onderwerpt haar, en hebt heerschappij over de visschen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over al het gedierte, dat op aarde kruipt.”

Maar nog was de week niet ten einde; de Zaterdag moest nog aanbreken. En wat gebeurde er op dien zevenden dag? Niets. De Heere God rustte op dien dag van al zijn arbeid. Al wat Hij gemaakt had was goed. Telkenmale lezen wij dit — op den tweeden, den derden, den vierden dag, op den vijfden en zesden dag: „*En God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet het was zeer goed.*” Het scheppingswerk was voltooid, en de Heere God verheugde zich in de werken zijner handen, en rustte ten zevenden dage.

Helaas! die rust zou spoedig door de zonde worden gestoord. Maar dan zou ook Gods genade zich heerlijk openbaren in de overgave van zijnen geliefden Zoon, om een verzoening voor de zonde teweeg te brengen, en allen, die in Hem gelooven, deel te geven aan de eeuwige rust, die er overblijft voor het volk van God.

De Eerste Mensch.

Gij hebt zeker wel eens een klein kindje gezien, lieve vriendjes! Wat is zulk een kindje hulpeloos, niet waar? het kan niet loopen, niet staan en niet zitten; het kan niet praten en niet spelen. Als moeder het niet verzorgde en voedde, dan zou het omkomen. Niet lang geleden waart gij ook nog zulk een kindje; en vader en moeder en alle menschen in de wereld waren vroeger ook zulke kindertjes. De eerste mensch evenwel, van wien ik nu ga vertellen, is nooit zoo'n klein kindje geweest. Hij werd niet geboren, maar geschapen; en

geschapen als een volwassen man. Adam behoefde niet verzorgd te worden, niet naar school te gaan, niet op te groeien. Toen hij door God geschapen was, stond hij daar ineens, naar lichaam en ziel, als een volkomen mensch.

De Heere God maakte den mensch uit het stof der aarde. Zijn lichaam werd het eerst gemaakt. De beenderen, de spieren en de zenuwen; het vleesch en het bloed en de huid; de organen om mede te voelen, te zien, te hooren, te ruiken en te spreken — in één woord: het heele lichaam werd gevormd uit het stof der aarde. En daarna „blies de Heere God in zijne neusgaten den adem des levens; alzoo werd de mensch tot een levende ziel.”

Zoo bestond dan de eerste mensch, evenals alle menschen, die uit hem voortgekomen zijn, uit twee deelen: uit een lichaam, dat uit het stof der aarde geformeerd was, en uit een levende ziel of geest, die door God in hem geblazen werd. Hierdoor is de mensch geheel onderscheiden van en verre verheven boven de dieren. Hij kan niet alleen zien en hooren en smaken; maar hij kan ook spreken en denken en verstaan. Hij kan liefhebben en haten, hopen en vreezen, kiezen en weigeren. Hij is zich van zijn bestaan bewust, en kan God kennen en vreezen. En omdat hij door den adem Gods een levende ziel werd, is hij onsterfelijk, en zal niet, gelijk de dieren, vergaan. Daarom zegt de Apostel Paulus in Hand. XVII, dat wij van Gods geslacht zijn.

Maar nu moet ik u nog vertellen, hoe Eva, gemaakt werd. Adam en Eva kwamen niet tegelijk. Adam werd

eerst gemaakt, en daarna Eva. En Eva werd gemaakt uit Adam. Want de Heere God deed een diepen slaap op Adam vallen; en in dien slaap nam God één van Adam's ribben, en sloot die toe met vleesch, en bouwde daaruit een vrouw. En toen Adam wakker werd, bracht de Heer die vrouw tot Adam, en Adam zeide: „Deze is ditmaal been van mijne beenen, en vleesch van mijn vleesch. Men zal haar Manninne heeten, omdat zij uit den man genomen is.”

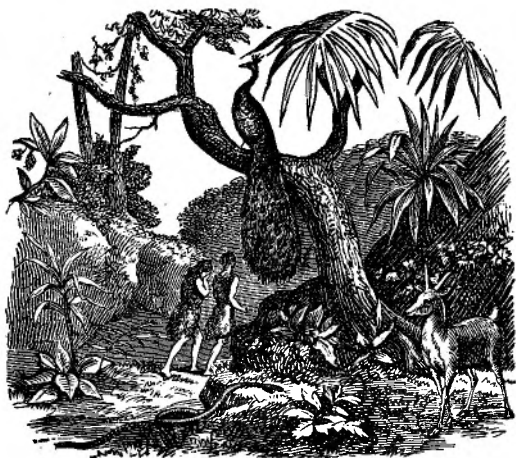
Laten wij nu een oogenblik van den eersten tot den tweeden mensch overgaan. Weet gij wel, wie de tweede mensch is? Het is de Heere Jezus Christus, Gods Zoon, van wien de Apostel zegt, dat Hij de Heer uit den hemel is. Hij kwam hier op aarde om zondaren zalig te maken. Hij werd niet evenals Adam geschapen, maar gelijk wij allen geboren, en lag als een kindeken in de kribbe, en groeide op tot een knaap, een jongeling en een man. En toen gaf Hij zich over in den dood om ons van den dood te verlossen; en uit de dooden opstaande vereenigde Hij allen, die in Hem gelooven, met Zichzelven, zoodat Paulus zeggen kon, dat Christus en zijne gemeente even nauw te zamen verbonden zijn, als Adam verbonden was met Eva. (Efez. V)

Toen nu de Heere God den mensch gemaakt had, stelde Hij hem in een hof, Eden genaamd, welke bevochtigd werd door vier rivieren, en waarin allerlei boomen waren, begeerlijk voor het gezicht en goed tot spijsje. In het midden van dien hof stond de boom des levens, waardoor het leven, dat God aan Adam gegeven had, moest onderhouden worden. Hoe heerlijk zal het

in dien hof geweest zijn! In welk een pracht en schoonheid konden Adam en Eva zich verlustigen! Maar wat het heerlijkste van alles was, de Heere God bezocht Adam en Eva in dien hof, en sprak met hen. Zij kenden Hem aan den wind des daags, en verheugden zich in zijne tegenwoordigheid. Gelukkig en tevreden, zonder zonde en schaamte, zonder vrees voor straf of dood gingen zij vrijelijk met hunnen Schepper om, en prezen zijne goedheid en macht.

En had de mensch dan niets te doen in dien hof? zult gij misschien vragen. Ja, zeker, lieve vriendjes! de Heere God had hem in dien hof gesteld, om dien te bouwen, en dien te bewaren. En de Heere God had Adam gesteld tot een regeerder over de dieren des velds, over de vogelen des hemels en over de visschen der zee. God had gezegd: „Laat ons menschen maken, naar ons beeld, naar onze gelijkenis; en dat zij heerschappij hebben over de visschen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over het vee, en over de geheele aarde, en over al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt.” Daarom toen Adam geschapen was, bracht de Heere God al de dieren tot Adam, en Adam gaf aan al de dieren namen.

De Eerste Zonde.

Hoelang de mensch in den gelukkigen toestand van onschuld en gemeenschap met God gebleven is, weten wij niet. Ik denk evenwel, dat het niet heel lang geduurd heeft. De duivel, die door den Heere Jezus genoemd wordt, een menschenmoordenaar van den beginne, heeft niet lang het geluk van den mensch kunnen aanzien, en is al heel gauw gekomen om hem te verleiden.

De Heere God, die den mensch zoo rijk gezegend en beweldadigd had, wilde hem afhankelijkheid en gehoor-

zaamheid leeren. Dit zou zijn geluk volmaken. Afhankelijkheid van en gehoorzaamheid aan God maken onze ziel waarlijk gelukkig. Daarom gaf God aan Adam een gebod. „Van alle boomen dezès hofs zult gij vrijelijk eten; maar van den boom der kennis des goeds en des kwaads, daarvan zult gij niet eten; want ten dage als gij daarvan eet, zult gij den dood sterven.”

Dat was geen zwaar gebod. Honderde boomen, schoon om aan te zien en goed tot spijze, stonden in den hof, en van die allen mocht Adam vrijelijk eten; alleen niet van dien ééne boom, den boom der kennis des goeds en des kwaads. Adam en Eva hebben er dan ook niet aan gedacht om Gods gebod te overtreden, ja, zij hebben niet eens met begeerte naar dien verboden boom opgezien. Maar de duivel kwam in den hof om hen op dien boom opmerkzaam te maken en de begeerte naar zijne vrucht in hun hart te doen ontstaan. Dit legde de duivel zeer listig aan. Hij kwam niet zoo maar voor den dag, gelijk hij was, maar hij verbergde zich in een slang. En hij ging niet tot Adam, maar tot Eva, die als vrouw zwakker en gemakkelijker te verleiden was. Hij vroeg aan Eva: „Is het ook dat God gezegd heeft: Gijlieden zult niet eten van allen boom dezès hofs?” Hij deed zich voor, alsof hij een betere vriend van haar was dan God. Waarom had God verboden om van dien ééne boom te eten? Zou God het wel waarlijk goed met hen meenen?

En wat deed Eva? Liep zij weg? Ontvlood zij den verzoeker? Helaas, neen! Als zij dat gedaan had, dan zou zij niet zijn gevallen. Maar zij luisterde naar hem,

en gaf hem antwoord. Dat was haar eerste fout. En de tweede was, dat zij in haar antwoord aan de woorden van God iets toevoegde, waaruit bleek, dat zij het verbod des Heeren begon hard te vinden. „Van de vrucht der boomen dezès hofs zullen wij eten; maar van de vrucht des booms, die in het midden des hofs is, heeft God gezegd: Gij zult van die niet eten, noch die aanroeren, opdat gij niet sterft.” De Heer had in het geheel niet gezegd, dat zij dien boom niet mochten *aanroeren*.

De duivel zag dadelijk, dat hij een voordeel behaald had, en nu een stap verder kon doen. „Gij zult den dood niet sterven;” zoo zeide hij, „maar God weet, dat ten dage als gij daarvan eet, uwe oogen zullen geopend worden, en gij als God zult wezen, kennende het goed en het kwaad.” Welk een schrikkelijke leugen! En toch vond die ingang in Eva's hart. Het vertrouwen in God, dat reeds een weinig geschokt was, ging nu geheel weg. „God heeft mij niet lief;” zoo zal zij wel gedacht hebben; „en Hij maakt ons bang, omdat Hij ons niet gunt, zoo groot te zijn als Hij.” En daarop keek zij dien boom aan, en zag, dat hij goed was tot spijs, en een lust voor de oogen, ja een boom, die begeerlijk was om verstandig te maken; en zij nam van zijne vrucht, en zij at. En toen zij gegeten had, ging zij tot Adam, en gaf ook hem van de vrucht, en hij nam, en at met haar.

De duivel had bij Eva de begeerlijkheid opgewekt, en de begeerlijkheid ontvangen hebbende, had de zonde gebaard. Ach! wat was de mensch nu opeens onge-

lukkig geworden. De onschuld was verdwenen, en de schaamte was gekomen. Zoodra zij gegeten hadden van de verboden vrucht, werden zij gewaar, dat zij naakt waren, en schaamden zich voor elkaar. Daarom namen zij vijgeboombladeren, hechtten die te zamen, en deden die als schorten aan. Maar zij gevoelden tevens, dat die schorten van hun eigen maaksel hunne naaktheid niet konden bedekken voor God, want toen de Heere God, zooals gewoonlijk, in den hof kwam, verbergden zij zich voor Hem, en zeiden: „Ik hoorde uwe stem in den hof, en ik vreesde, want ik ben naakt.” Dit predikt ons luide, dat alle eigen werk niet bestaan kan voor Gods heilig oog, en dat alleen Gods genade in staat is onze schuld voor Hem te verzoenen, gelijk de Heere God schorten van beestenvellen maakte om Adam's naaktheid te bedekken.

Doch niet alleen de schaamte, maar ook de vrees was een gevolg van de zonde. Adam en Eva verheugden zich nu niet meer, toen zij de stem des Heeren hoorden, en zij kwamen Hem niet, zooals tot hiertoe, vroolijk te gemoet. Ach neen! zij waren bang voor God geworden. Zij sidderden bij het hooren van de stem des Heeren; en zij kropen weg achter de boomen van den hof. Hoe schrikkelijk is de zonde, en welke treurige gevolgen heeft zij! Rust, vreugde en geluk waren voorgoed verdwenen; en de rechtvaardige straf volgde. Adam en Eva hadden het met God te doen, wiens gebod zij overtreden hadden. Hoewel zij zich verborgen hadden, zoo vond de Heer hen toch; want voor Hem kan niemand zich verbergen. Zijne oogen gaan over de gansche aarde;

en Hij ziet alle dingen en kan iedereen vinden. Bedenk dit wel, lieve vriendjes! Al ziet niemand, wat gij doet, Gods oog doordringt de duisternis, Hij ziet al wat gij doet. En eenmaal komt er een dag, dat alle dingen openbaar zullen worden; en dat alle menschen rekenschap zullen moeten afleggen voor den rechterstoel des Heeren.

Toen de Heere God Adam en Eva gevonden had, ontkenden zij hunne schuld wel niet, maar zij verontschuldigen zich toch. De een wierp de schuld op den ander. Adam zeide: „De vrouw, die Gij mij gegeven hebt, die heeft mij van dien boom gegeven, en ik heb gegeten.” En Eva zeide: „De slang heeft mij bedrogen.” Maar al die verontschuldigen baatten niet. De straf, die God bedreigd had, kwam, Adam en Eva werden verdreven uit den hof om er nooit meer in terug te keeren. Voortaan zouden zij ronddolen op de aarde, die om hunnentwil vervloekt werd, en doornen en distelen ging voortbrengen. In het zweet huns aanschijns zouden zij hun brood eten. Aan allerlei moeiten en smarten zouden zij onderworpen zijn om eindelijk te sterven, en, zoo God zich niet over hen ontfermde, voor eeuwig van Hem verwijderd en in het helsche vuur geworpen te worden.

Welk een schrikkelijk lot! Alle menschen zijn daaraan onderworpen, want alle menschen zijn zondaren en staan schuldig voor God. Ook gij, lieve lezer! O, bedenk dit toch wel! Het is den menschen gezet eenmaal te sterven, en daarna het oordeel. Maar zie tevens, welk een genadig God de Heer is. Eer Hij het oordeel

uitsprak over Adam en Eva, gaf Hij de heerlijke belofte van een Verlosser van de macht des Satans, onder welke de mensch gevangen was. En die Verlosser is gekomen. Gij weet wel, wien ik bedoel. Het is de Heere Jezus, die, zooals de Apostel zegt, door den dood te niet gedaan heeft hem, die de macht des doods had, dat is de duivel. Een iegelijk, die in Hem gelooft, is van de slavernij des Satans en van de vreeze des doods verlost.

Adam heeft de menschen uit het paradijs gebracht; Jezus, de Verlosser, brengt allen, die in Hem gelooven, in den hemel. De eerste menschen waren slechts een korten tijd in het paradijs, maar wie in de heerlijkheid bij Jezus komt, blijft er eeuwig. Door de zonde van Adam zijn alle menschen aan de zonde en den dood onderworpen; maar de Heere Jezus is gekomen om ons van de zonde en den dood te verlossen. Hoe groot van barmhartigheid is de Heere God! O, lieve lezers! luistert toch naar zijne liefdevolle roepstem. Verbergt u niet, maar komt in het licht van Gods aanschijn. Rechtvaardigt den Heere in zijn oordeel, en neemt zijne genade in Christus aan!

De Eerste Dood.

Nadat Adam en Eva uit het Paradijs verdreven waren, gaf God hun twee zonen. De oudste heette Kaïn en de jongste Abel. Zeker heeft Eva niet gedacht, dat Kaïn, van wien zij zeide: „Ik heb een man van den Heere gekregen,” een moordenaar zou worden. En ook kon zij niet vermoeden, dat Abel zoo spoedig van haar zou worden weggenomen. En toch was het zoo. Het eerste kind, dat op aarde leefde, werd een moordenaar, en het tweede was een martelaar.

In één opzicht waren Kaïn en Abel aan elkaar gelijk. Zij waren beiden zondaars, want zij waren geboren, nadat hunne ouders uit het Paradijs verdreven waren. Zij woonden beiden op een aarde, die om der zonde wil vervloekt was. Zij konden beiden alleen door de genade Gods behouden worden. En hierin waren zij gelijk aan alle menschen, die na hen geleefd hebben, ook aan u en aan mij. Wij hebben allen gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods. Maar toch was er een groot onderscheid tusschen Kaïn en Abel; en datzelfde onderscheid bestaat er nu nog tusschen de menschen. De een geloofde, en de ander niet. De een vertrouwde op het woord van God, en de ander op zijn eigen hart. Aan wien zijt gij gelijk, lieve vriendjes!

Maar laat ons zien, waaruit het blijkt, dat de een geloofde, en de ander niet. Wij lezen in Genesis IV: „En het geschiedde ten einde van eenige dagen, dat Kaïn van de vrucht des lands den Heere offer bracht. En Abel bracht ook van de eerstgeborenen zijner schapen en van hun vet.” Misschien zegt gij wel: „Wat is dat nu voor een verschil; dat spreekt immers vanzelf, want Kaïn was een landbouwer en Abel een schaapherder.” Nu daarin ligt dan ook het verschil niet. Dit ligt hierin, lieve vriendjes! Abel kwam als een zondaar, die den dood en het oordeel verdiend had. Hij kwam met een bloedig offer, vertrouwend dat de Heere God dit in zijne plaats zou aannemen. Kaïn daarentegen kwam niet met een offer, waarbij bloed gestort was, maar bracht van de vrucht der aarde, die God vervloekt had. Hij kende zich niet als een zondaar, en

had daarom geen behoefte aan de genade. Daarom kon dan ook de Heer het offer van Kaïn niet aannemen; terwijl Hij in Abel's offerande een welgevallen had.

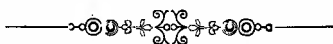
Abel handelde aldus door het geloof. De Apostel leert ons in Hebr. XI, dat Abel door het geloof een beter slachtoffer Gode offerde dan Kaïn; dat hij het getuigenis bekomen heeft, dat hij rechtvaardig was, daar God over zijne gaven getuigenis gaf; en dat hij nog altijd spreekt, nadat hij gestorven is.

Want Abel's offer ziet op het offer van Jezus Christus. Aan het kruis gaf de Heere Jezus zich over aan het oordeel en den dood, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, met God verzoend en van al zijne zonden gereinigd zou worden. Wie nu, evenals Abel, voor God komt als een verloren, schuldig zondaar, en vertrouwt op het offer en het bloed van Jezus, die heeft, evenals hij, de getuigenis in zich, dat hij rechtvaardig is, daar God over de offerande van Jezus getuigenis gegeven heeft. De Heere God, die zijnen Zoon aan het kruis verliet, omdat Hij daar tot zonde gemaakt was, heeft Hem uit de dooden opgewekt, en daardoor verklaard, dat Hij door die offerande verheerlijkt en voldaan is.

Doch keeren wij tot onze geschiedenis terug. Toen Kaïn zag, dat God zijn offer niet en dat van zijn broeder wel had aangenomen, was hij boos op God. In plaats van zich te verootmoedigen, stond hij tegen God op. Maar God zag in genade op hem neer, en trachtte hem terecht te brengen. Hij zeide tot hem, dat er ook voor hem nog genade was, indien hij zich bekeerde. En luisterde Kaïn naar de roepstem des

Heeren? Ach, neen! Hij bleef boos op God en op zijn broeder; en door zijne boosheid overmeesterd, stond hij tegen Abel op en sloeg hem dood. Hoe verschrikkelijk! Zoo bracht de eene zonde de andere voort. Omdat Kaïn's werken boos waren, en die van zijnen broeder rechtvaardig, kon Kaïn zijn broeder niet uitstaan, en sloeg hij hem dood. (1 Joh. III: 12.)

O, lieve vriendjes! denkt er toch ernstig over na. Hoe duizende malen is later diezelfde schrikkelijke misdaad begaan! En hoe zijn wij allen van nature geneigd om hetzelfde te doen. Gaat maar eens na in uw eigen leven, en gij zult evenals ik moeten zeggen: aan die schrikkelijke zonde sta ook ik schuldig. De apostel Johannes zegt: „Een iegelijk, die zijn broeder haat, is een moordenaar; en gij weet, dat geen moordenaar het eeuwige leven heeft in zich blijvende.” Als wij dat waarlijk inzien, dan gevoelen wij, hoe groote behoefte wij hebben aan de genade Gods in Christus Jezus.

De Eerste Hemelvaart.

De geschiedenis der eerste menschen wordt ons maar heel kort in den Bijbel medegedeeld. God heeft er slechts zooveel van gezegd, als noodig was om ons den voortgang van het kwaad voor te stellen. Wij moeten dus niet denken, dat er slechts een paar menschen op

de aarde waren; neen, Adam en Eva kregen vele zonen en dochteren, en die zonen en dochteren kregen ook weer kinderen, en daar de menschen toen bijna 1000 jaar leefden, kwamen er spoedig heel veel menschen op de aarde. Kaïn, die van Gods aangezicht verdreven was, kreeg een talrijke nakomelingschap, die zich hoe langer hoe verder van God verwijderde en in allerlei zonden leefde.

Na den dood van Abel kregen Adam en Eva weer een zoon, dien zij Seth noemden, „want,” zeide Eva, „God heeft mij een ander zaad gezet voor Abel, want Kaïn heeft hem dood geslagen.” Seth was evenals Abel een godvreezende man. Wij lezen, dat men in zijne dagen den naam des Heeren, die door Kaïn en zijne zonen geheel veracht werd, begon aan te roepen. Doch de nakomelingen van Seth begonnen langzamerhand van den Heer af te wijken, en zich over te geven aan allerlei zonden en ongerechtigheden, zoodat de Heere God het eindelijk niet langer verdragen kon, en hen allen verdierf.

Te midden van deze goddelooze menschen leefde er een man, die een heerlijke uitzondering op den algemeenen regel maakte. Hij heette Henoch. Van hem lezen wij, dat hij driehonderd jaren met God wandelde. Terwijl alle anderen leefden naar het goeddunken van hun hart, en zich meer of minder van God hadden afgewend, wandelde Henoch met God en leefde in zijne gemeenschap. God was zijn vriend. Aan Hem maakte hij al zijne nooden bekend. Bij Hem zocht hij wijsheid en kracht. En de Heer maakte hem zijne wegen bekend

en openbaarde hem zijne gedachten. De Heer troostte en sterkte hem, en deed hem ondervinden, dat Hij een welgevallen in hem had. Afscheiden van de zondaren, gevoelde Henoch zich gelukkig in de nabijheid des Heeren, en verheugde zich in het uitzicht op de zegepraal over het kwaad en op de eeuwige heerlijkheid.

Dit verlangen van Henoch is eerder vervuld geworden, dan hij dacht. Want toen hij pas 365 jaar oud was, nam de Heere hem weg. Wij lezen in Gen. V : 24: „En Henoch wandelde met God; en hij was niet meer; want God nam hem weg.” En de Apostel zegt in Hebr. XI: „Door het geloof werd Henoch weggenomen, opdat hij den dood niet zien zou; en hij werd niet gevonden, omdat God hem had weggenomen; want vóór zijne wegneming heeft hij de getuigenis gehad, dat hij Gode behaagde.”

Zoo werd dan Henoch uit het midden der goddelooze zondaren plotseling weggenomen, en voer hij zonder te sterven ten hemel. Dat was alzoo de eerste hemelvaart. De Heere God nam den man, die met Hem wandelde, en in wien Hij een welbehagen had, van deze aarde weg, eer de schrikkelijke oordeelen over de goddelooze wereld werden uitgestort.

Datzelfde zal nog eenmaal gebeuren, lieve vriendjes! Niet één man, maar vele honderden en duizenden zullen straks, als de Heere Jezus wederkomt, zonder te sterven, Hem te gemoet worden opgenomen in de lucht, om voor altijd bij Hem te zijn.

Luistert slechts naar hetgeen de Apostel ons daarvan zegt in 1 Kor. XV : 51, 52:

„Ziet, ik zeg u een verborgenheid: *wij zullen niet allen ontslapen*, maar wij zullen allen veranderd worden, in een punt des tijds, in een oogenblik, bij de laatste bazuin; want de bazuin zal klinken, en de dooden zullen onverderfelijk worden opgewekt, en *wij zullen veranderd worden.*”

En in 1 Thess. IV : 16, 17: „Want de Heer zelf zal met een geroep, met de stem eens aartsengels, en met de bazuin Gods nederdalen van den hemel; en de dooden in Christus zullen eerst opstaan, daarna zullen wij, de levenden, die overblijven, te zamen met hen in wolken opgenomen worden den Heer te gemoet in de lucht, en aldus zullen wij altijd met den Heer zijn. Zoo vertroost dan elkander met deze woorden.”

De Heere Jezus komt dus weer om al de Zijnen in den hemel op te nemen. Die gestorven zijn, worden uit de dooden opgewekt; maar die dan nog op aarde leven, sterven niet, en krijgen opeens een nieuw, heerlijk lichaam, en worden te zamen met de opgewekte heiligen in den hemel opgenomen. En dit gebeurt, evenals bij Henoeh, voordat Gods oordeelen over de goddelooze wereld worden uitgestort.

Zijt gij bereid, lieve lezer? Kunt gij den Heere Jezus met blijdschap verwachten? Gaat gij meê, wanneer Hij de zijnen komt halen? O, wat zou het schrikkelijk zijn, indien gij dan moest achterblijven! Als gij nog niet bereid zijt, neem dan toch heden nog de toevlucht tot Jezus, Hij staat met open armen gereed om u te ontvangen.

Het Eerste Schip.

Nadat Henoch in den hemel opgenomen was, werden de menschen hoe langer hoe goddelooser. Zij leefden geheel naar het goeddunken van hun hart. „Zij aten, zij dronken, zij namen ten huwelijk, zij werden ten huwelijk gegeven,” zegt de Heere Jezus, en leefden zonder God in de wereld voort. Dat kon de Heere God niet langer aanzien. Hij zag, dat de boosheid der menschen menigvuldig was op de aarde; en Hij besloot de menschen door een schrikkelijken watervloed te verdelgen.

Op zekeren dag begon het te regenen. Dat was evenwel geen regen, zooals er in ons land valt, en ook geen regen, zooals er nu nog wel in oostersche landen voorkomt, waardoor soms groote verwoestingen worden aangericht. Neen, de hevigste regen, die er ooit gevallen is, komt niet in vergelijking bij de stroomen water, die er toen van den hemel vielen. Voorzooverre wij weten, was het tot op dien dag altijd prachtig weer geweest; maar ziedaar opeens „werden de sluizen des hemels geopend, en een plasregen was op de aarde veertig dagen en veertig nachten.” En tegelijkertijd „werden de fonteynen des grooten afgronds open gebroken,” zoodat stroomen water van boven en van beneden kwamen. Zes weken lang kwam er dag en nacht geen einde aan. Langzamerhand werd de heele aarde onder het water bedolven. De schoonste valleien, de uitgestrektste vlakten, de prachtigste gebouwen, de

hoogste bergen werden allen overstroomd. „De wateren namen gansch zeer de overhand op de aarde, zoodat alle hooge bergen, die onder den ganschen hemel zijn, bedekt werden. Vijftien ellen omhoog namen de wateren de overhand.”

Het gevolg daarvan was natuurlijk, dat „alle vleesch, dat zich op de aarde roerde, den geest gaf, van het gevogelte, en van het vee, en van het wild gedierte, en al het kruipend gedierte, *en alle mensch*. Al wat een adem des geestes des levens in zijne neusgaten had, van al wat op het droge was, is gestorven.”

Welnu, het was op de oppervlakte van dien grooten, algemeenen vloed, dat het eerste schip, waarvan wij lezen, in volkomene veiligheid dreef, beladen met al de levende wezens, die uit het algemeene verderf gespaard bleven. Het was een ontzaglijk groot schip, niet gebouwd voor handel of oorlog; noch om landverhuizers over te brengen of ontdekkingsreizen te maken; maar op Gods bevel vervaardigd om Noach en de zijnen te redden. Er moest niet alléén plaats in zijn voor de acht personen, die gespaard zouden worden, maar ook voor zeven paar van alle reine en twee paar van alle onreine dieren, en zeven paar van alle vogels, en dan nog de kruipende dieren. En bovendien moest er voor deze allen voor een jaar lang levensvoorraad in gebracht worden.

Dat moet dus een verbazend groot schip geweest zijn. Het had drie verdiepingen. Het was 300 ellen lang, 50 ellen breed en 30 ellen hoog. Die ellen hadden de lengte van eens mans arm tot aan den ellenboog. Tracht het eens uit te meten, dan zult gij verbaasd

staan over de grootte van dit schip. Ik denk niet, dat er later ooit zulk een schip gebouwd is. Ook moet het een waar kunststuk geweest zijn; en dat is geen wonder, want de Heere God was de architect. Hij gaf aan Noach al de noodige opgaven voor de materialen en de afmetingen.

Noach was bijna 500 jaar oud, toen de Heere hem het bevel gaf om de ark te bouwen. De boosheid der menschen was zoo groot geworden, dat God zeide: „Mijn Geest zal niet in eeuwigheid twisten met den mensch, dewijl hij ook vleesch is; zijne dagen zullen zijn 120 jaren.” Zoo gaf God den menschen nog 120 jaren tijd om zich te bekeeren. Doch in plaats van zich te bekeeren, leefden zij voort in hunne zonden, en stoorden zich niet aan de waarschuwing. Noach alleen vond genade in de oogen des Heeren; en door deze genade werd hij een rechtvaardig en oprecht man, die met God wandelde. Hij luisterde naar Gods stem. Hij geloofde het woord des Heeren aangaande de dingen, die komen zouden, en bevreesd geworden, bereidde hij de ark toe tot behoudenis van zijn huis. En zoo doende werd hij 120 jaren lang een prediker der gerechtigheid, gelijk de Apostel Petrus zegt.

Wat zullen de menschen vreemd hebben opgezien, toen Noach zijn schip begon te bouwen! Wat zullen zij hem uitgelachen en bespot hebben! Een schip op het land! Geen wolkje aan de lucht; geen voortekenen van verandering; geen water om te varen; jaar in jaar uit alles hetzelfde. Hoe menigmaal zullen zij hem wel lachend gevraagd hebben: „Wel, Noach, wanneer komt de vloed? wanneer gaat gij varen?” Maar Noach bouwde rustig

door. Hij geloofde in God. Hij was overtuigd, dat 's Heeren oordeel komen zou. En hierdoor veroordeelde hij de wereld. Elke slag met zijn hamer zeide als het ware: „Ik geloof God, en verwacht den vloed; gijlieden gelooft niet, en zult in uwe zonden omkomen.”

En zoo gebeurde het ook. Eindelijk was de ark gereed. Al de voorraad voor een jaar werd er in gebracht. En toen kwamen de reine en de onreine dieren, paar en paar, tot Noach, en de vogels kwamen aangevlogen; en allen kregen hunne plaats in de ark. En eindelijk gingen Noach en de zijnen ook in de ark, „en de Heere sloot achter hen toe.” Toen was de genadetijd voorbij, en het oordeel begon. Allen, die in de ark waren, waren in veiligheid, en allen, die er buiten waren, moesten omkomen. En toen begon het te regenen, en de fonteinen des afgronds werden geopend. De wateren rezen hoe langer hoe hooger. De verschrikte zondaren vluchtten op de heuvelen en op de bergen, en klemden zich vast aan de boomen; misschien schreeuwden zij wel om hulp, en smeekten zij wel om in de ark te worden opgenomen. Maar het was te laat. Zij hadden God en zijn woord veracht; zij hadden de genade afgewezen; en nu kwamen zij allen in de diepte om.

Lieve vriendjes! deze geschiedenis bevat een ernstige waarschuwing voor u allen. Weldra zal de Heere Jezus verschijnen met de engelen zijner kracht om wraak te nemen over hen, die God niet kennen, en over hen, die het evangelie onzes Heeren Jezus Christus niet gehoorzamen. (2 Thess. I.) Zult gij dan ook tot de zoodanigen, tot de onverschilligen en ongeloovigen be-

hooren? Of hebt gij uwe toevlucht reeds genomen tot den Heere Jezus, die de eenige naam is onder den hemel gegeven, door welken zondaren kunnen zalig worden? O, wat zou het schrikkelijk zijn, als de Heer kwam, en Hij vond u onder zijne vijanden, onder de lichtzinnige lieden dezer wereld! Gij hebt zeker menigmaal met ontzetting gedacht aan de arme menschen, die in den zondvloed omkwamen. Maar bedenkt toch wel, dat het voor u even schrikkelijk wezen zal, als de Heere Jezus komt, en gij zijt nog niet bekeerd. O, laat u toch waarschuwen, nu het nog tijd is, opdat het oordeel u niet onverwacht treffe!

De Eerste Regenboog.

Een regenboog — dat is een heerlijk gezicht! Welke prachtige kleuren! Welk een schoone vorm! Iedereen kijkt er met verrukking naar. Al zijn de kinderen ook nog zoo druk aan het spelen, en één van hen roept: „Een regenboog! een regenboog!” dan wordt het spel eensklaps gëstaakt, en allen kijken naar den kant, waar de prachtige boog aan de lucht verschenen is. Wij kunnen ons daarom goed voorstellen, met welk een verbazing en verrukking Noach en de zijnen den eersten regenboog aanschouwd hebben. En als wij daarbij weten, wat die regenboog ons zegt, dan kunnen

wij licht begrijpen, met welk een dankbaar hart zij naar den hemel staarden, zoo dikwerf die boog verscheen.

Die regenboog toch is een teeken van Gods verbond met Noach. Nadat Noach ongeveer 5 maanden in de ark had vertoefd, gedacht God aan hem, en deed een wind over de aarde doorgaan, zoodat de wateren stil werden. Toen werden de fonteinen des afgronds en de sluizen des hemels gesloten, en de plasregen hield op. Het water begon te vallen. Maar dit ging heel langzaam. Op den 17den van de vijfde maand rustte de ark op den top van den berg Ararat, en toen duurde het nog $2\frac{1}{2}$ maand, eer de toppen der andere bergen gezien werden. Veertig dagen later liet Noach een raaf uitvliegen, die heen en weer vloog, totdat de wateren op de aarde opdroogden. Toen liet hij een duif uit om te zien, of het water al weg was; doch de duif kwam terug, want zij vond geen rust voor het hol van haren voet. Na 7 dagen liet hij de duif weer uit, en toen kwam zij terug met een olijfblad in haar bek; en na nog 7 dagen wachtens, werd de duif weer uitgelaten, en kwam niet meer terug. Zoo was dan het water van de aarde opgedroogd, en Noach deed het deksel van de ark af om overal rond te zien, hoe het er op de aarde uitzag. Maar nog moest hij één maand en 27 dagen in de ark blijven, eer God tot hem zeide: „Ga uit de ark.” Hij had dus langer dan een jaar in de ark vertoefd.

Welke smartelijke gewaarwordingen zullen Noach en de zijnen gehad hebben, toen zij hunne voeten zetten op de verlaten aarde. De wateren waren wel weg, en de grond was weer droog geworden; maar

steden en huizen, menschen en dieren waren verdwenen; zoo vroolijk als het er vóór den zondvloed had uitgezien, zoo treurig en woest zag alles er thans uit. Maar aan den anderen kant, welk een gevoel van dankbaarheid zal hunne ziel vervuld hebben. Al die duizenden waren omgekomen, en zij bleven gespaard! Het eerste, wat Noach deed, toen hij de ark verlaten had, was dan ook *een altaar te bouwen*, en daarop van al het reine vee en van al het rein gevogelte *den Heere brandofferen te offeren*.

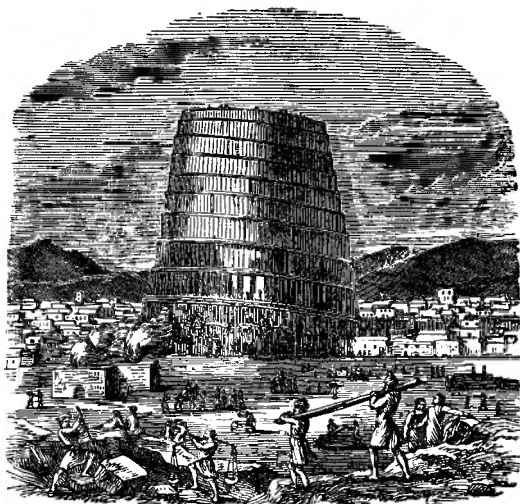
Maar dit brandoffer getuigde niet alleen van Noach's dankbaarheid, maar was ook een bewijs, dat hij, evenals Abel, erkende een zondaar voor God te zijn. Zoo zag dus ook *zijne* offerande op het offer van Jezus Christus. Daarom lezen wij dan ook: „En de Heere rook dien liefelijken reuk, en de Heere zeide in zijn hart: Ik zal voortaan den aardbodem niet meer vervloeken om des menschen wil . . . en Ik zal voortaan niet meer al het levende slaan. Voortaan al de dagen der aarde zullen zaaiing en oogst, en koude en hitte, en zomer en winter, en dag en nacht niet ophouden.” Laat ons wel daaraan denken, lieve vriendjes! als de duisternis van den nacht ons tot rusten uitnoodigt, en als de zon ons in den morgenstond wekt; als wij in den zomer ons in de boomen en bloemen verlustigen, en in den winter verwarmd worden door kleederen en vuur, dat dit alles ons niet alleen toekomt, omdat God ons liefheeft, maar omdat Hij een welbehagen gevonden heeft in de offerande van zijnen Zoon Jezus Christus.

Wat zal Noach verheugd geweest zijn, toen hij ge-

waar werd, dat de Heere God zijne offerande aangenomen had! Hoe goed en genadig is de Heer! En Hij zou nog meer bewijzen van zijne goedheid schenken. Het spreekt vanzelf, dat de bewoners der nieuwe wereld, telkens als de lucht betrok en met wolken bedekt werd, vreesden, dat er weer een nieuwe watervloed zou komen. Om deze vrees weg te nemen, en 's menschen hart in dit opzicht gerust te stellen, deed de Heer den regenboog aan den hemel verschijnen, en zeide tot Noach: „Deze boog is het teeken des verbonds, dat Ik geef tusschen Mij en tusschen ulieden, dat de wateren niet meer wezen zullen tot een vloed, om alle vleesch te verderven.” Zoo dikwijls als wij dus dien schoonen regenboog aan den hemel bewonderen, denken wij aan Gods belofte, en zeggen tot onszelven en elkander: „Zoo waarachtig als wij dezen regenboog voor ons zien, zoo waarachtig zal Gods belofte worden vervuld, dat deze aarde nimmermeer door een watervloed zal worden verdorven.”

Wie teekent daar zoo schoon omhoog
 Dien wondervollen kleurenboog?
 't Is God, die d'aard dit teeken schenkt,
 Waarbij Hij zijn verbond gedenkt,
 't Verbond, waardoor deez' zondige aard
 Voor nieuwen zondvloed wordt bewaard.
 Daarom, als God dien kleurboog ziet,
 Vergeet Hij zijn belofte niet.

De Eerste Toren.

Na den zondvloed vermenigvuldigden de menschen zeer snel. Noach's zonen kregen vele kinderen, en deze kregen weer kinderen en kleinkinderen, zoodat er na een tijdsverloop van drie honderd jaren zooveel menschen waren, dat zij hoe langer hoe meer zich uitbreidden op aarde. Zij togen altijd verder naar het Oosten; en kwamen eindelijk in een groote vlakte in het land Sinear, en woonden aldaar. De grond was hier zeer geschikt om steenen van te bakken, en zij stelden elkander

voor, om daar een stad te bouwen en een toren, welks opperste in den hemel reikte.

Was dit plan goed of verkeerd? Wij zullen zien, dat het God zeer mishagde, want de Heer verstoorde den arbeid der menschen. „Maar wat was er dan verkeerd in?” zult gij vragen. Wel vooreerst, dit plan was niet uit God. „Zij spraken tot elkander,” zoo lezen wij, en vroegen dus den Heer niet om raad. Wat zij deden, deden zij geheel uit zichzelf. En wij moeten niet alleen gehoorzamen, als God een gebod gegeven heeft, maar ook wachten, totdat Hij een gebod geeft. Toen de duivel den Heere Jezus verzocht, om steenen in brood te veranderen, weigerde Hij dit, omdat Hij geen gebod van zijnen Vader ontvangen had.

Maar het voornemen van de lieden te Sinear was ook zondig. Zij wilden zich een naam maken, en daardoor voorkomen, dat zij over de aarde verstrooid werden. En dat was geheel en al tegen Gods gedachte. Want de Heer had reeds tot Adam gezegd, en het later aan Noach herhaald: „Weest vruchtbaar, en vermenigvuldigt, en vervult de aarde.” (Gen. I en IX.) En zij zeiden: „Laat ons een stad bouwen, en een toren, opdat wij niet misschien over de gansche aarde verstrooid worden.”

Maar het ergste van alles was, dat zij zich een naam wilden maken. Zij deden hetzelfde, als wat Adam en Eva zochten. Die wilden worden gelijk God. En deze menschen wilden zich door het bouwen van een toren, welks opperste tot in den hemel reikte, een grooten naam verwerven. Zulk pogen is een gruwel in de oogen des Heeren. Laat ons wel daaraan denken; want men

kan zich op allerlei wijzen een naam trachten te maken — door geleerdheid of welsprekendheid, door uitgebreiden handel of door een voorname plaats in de wereld, ja zelfs door godsdienstigheid.

Er valt hier nog iets bij op te merken. Eén man kon er niet aan denken, zulk een hoogen toren te bouwen; en daarom vereenigden zij zich. Zij dachten: „Eendracht maakt macht.” Dit is waar, als God die vereeniging daartelt, maar als God er tegen is, dan geldt het woord van Jesaja: „Beraadslaagt een raad, doch hij zal vernietigd worden.” (Jes. VIII : 10.)

Welnu, zoo ging het hier. Hoe ver de menschen met hun toren gevorderd waren, weten wij niet; maar wel weten wij, dat alle handen aan het werk waren. Eenigen streken tichelen, anderen doorbrandden ze, en weer anderen bouwden er mede. Toen kwam er een ongeziene bezichtigter van het werk, dien zij niet hadden geraadpleegd. Wij lezen in vs. 5: „Toen kwam de Heere neder, om te bezien de stad en den toren, die de kinderen der menschen bouwden.” En wat deed de Heer? Hij maakte een einde aan hun bouwen. „Kom aan, laat ons nedervaren — zoo sprak God — en laat ons hunne spraak verwarren, opdat een iegelijk de spraak zijns naasten niet hoore.” Toen was het met hunne eendracht gedaan; toen was hun trotsch plan verijdeld. Welk een dag zal dat geweest zijn, toen de vader den zoon, de oom den neef, bureu en vrienden, arbeiders en opzichters elkander opeens niet meer konden verstaan! De een kon den ander niet meer zeggen, wat hij wilde. Zij moesten ophouden de stad te bouwen, en

zij werden over de aarde verstrooid. Die stad kreeg den naam van Babel. En Babel beteekent: verwarring.

De gevolgen dezer gebeurtenis ondervinden wij dagelijks. De verschillende talen op aarde zijn een getuigenis van het oordeel Gods, dat kwam over hen, die zich een naam maken wilden. Maar een schoone tegenstelling hiervan zien wij op den Pinksterdag, toen de blijde boodschap van behoudenis door Jezus Christus aan verloren zondaars verkondigd werd. De Heilige Geest daalde op de discipelen neder, en stelde hen in staat om te spreken in talen, die zij nooit geleerd hadden. Mannen van allen volke dergenen, die onder den hemel zijn, waren daar bijeen, en riepen uit: „Hoe hooren wij in onze talen de groote werken Gods spreken!” En hoewel die gave der talen om de zonde der gemeente is weggenomen, zoo is nochtans de Heilige Geest gebleven, die aan alle volken en natiën de groote dingen Gods doet verkondigen, en allen, die gelooven, vereenigt tot één lichaam, tot één volk, tot ééne familie — de familie der verlostten, die uit éénen mond en met ééne stem eeuwiglijk zingen zal:

Het Lam, voor ons op aard geslacht,
Is eeuwig waard te ontvangen
De wijsheid, rijkdom, eer en kracht,
En dankbre lofgezangen!

Het lam verwon met leeuwenmoed
De hel en al haar machten;
Hij kocht ons Gode door zijn bloed
Uit allerlei geslachten.

Bij den Uitgever dezes zijn mede verschenen :

De geschiedenis van Jozef (met 5 pl.) . . .	f 0,15
25 Christel. Kinderliederen, met muziek, 1 ^e en 2 ^e stukje, elk	„ 0,15
Johannes Drie Zestien	„ 0,04
De monnik, die de wereld in beroering bracht (met 4 pl.) Vierde druk	„ 0,20
De kleine Martelaar (met 1 pl.)	„ 0,07
Matt, de Idioot (met 1 pl.)	„ 0,05
Op de reede van Batavia (met 2 pl.)	„ 0,07
De reddende Bijbel	„ 0,07
De geschiedenis van een deugniet (met 3 pl.)	„ 0,10
Mathilda Merton of vallen en opstaan (met 2 pl.)	„ 0,20
Karel Wilmot (met 1 pl.)	„ 0,07
Erits en Dirk (met 1 pl.)	„ 0,07
De gestolen soep (met 1 pl.)	„ 0,07
Rcode David (met 2 pl.)	„ 0,15
Vier kinderboeken, elk met vier bijbelsche platen, 't stuk	„ 0,12 ⁵
Het ongeloof overwonnen.	„ 0,12 ⁵
Drie woningen onder één dak	„ 0,12 ⁵
Traktaten met plaatjes, 100 exempl.	„ 0,70

Gaskracht-snelpersdrukkerij van C. BLOMMENJAAL.